

EUGEN SIMION ȘI DILEMELE MORALE ALE CRITICII POST-DECEMBRISTE

Radu Voinescu*

După ce susținuse două decenii și jumătate cronică literară în săptămânalul „România literară”, căpătând recunoașterea cuvenită, dublând-o pe aceea a universitarului, după câteva cărți care îl propulsaseră între criticii care contau ai perioadei, unele devenind adevărate *best-sellers* ale anilor '80¹, o dată cu schimbarea de regim de la finele lui 1989, Eugen Simion se trezește în postura deloc confortabilă, în urma afirmării lipsei de angajament politic într-o perioadă în care pentru unii aceasta părea ca de la sine înțeles², de a fi țintă a diatribelor unor confrăți de breaslă sau jurnaliști culturali care îi reproșează vehement faptul că nu aderă nici la imperati­vele prezumtivului liberalism ce se năștea vulcanic în presă, nici la noua mișcare de revizuire a literaturii, în numele Revoluției, aș putea spune pentru a recurge la o figură de stil.

Unii scriitori, unii critici literari s-au angajat cu fervoare în constituirea și în susținerea unei opoziții politice față de puterea rezultată în urma votului din mai 1990, o parte dintre aceștia făcând doar politică de presă, alții înregimentându-se la propriu într-una dintre tabere, în principal alegând fie direcția social-democrată, fie cea liberală, fie cea reprezentată de național-țără­nism etc., ca să nu mai pomenim de scriitori care au devenit lideri de partide sau au fost membri în conducerile unor formațiuni politice, cu existență mai longevivă sau aproape efemeră: Toma George Maiorescu (Mișcarea Ecologistă din România), Nicolae Manolescu, Ana Blandiana, Romulus Rusan (Alianța Civică și Partidul Alianța Civică) sau Ștefan Cazimir (Partidul Liber-Schimbist), în vreme ce Augustin Buzura, Fănuș Neagu, Marin

* Dr. Radu Voinescu, Președintele Secției de Critică și Istorie Literară, filiala București, Uniunea Scriitorilor din România; e-mail: radu_voinescu@yahoo.co.uk

¹ Poate nu e lipsit de importanță să amintim faptul, cunoscut, de altfel, în epocă, de a fi fost adevăratul promotor critic al așa-numitei Generații '80. Cum se știe, Nicolae Manolescu a girat celebrul Cenaclu de luni și i-a asistat la naștere, ca să zicem așa, pe aproape toți tinerii scriitori aparținând acestei generații, însă acela care le-a dedicat multora comentarii largi, înscriindu-i, mai apoi, în volumul al IV-lea din ciclul *Scriitori români de azi*, cu alte cuvinte, introducându-i efectiv în istoria literară, chiar de la începuturile lor, a fost Eugen Simion, numele și cărțile lor căpătând, dintr-o dată, prin acest gest, altă greutate.

² Și nu doar atât, ci neapărat de o parte anumită, renunțându-se peste noapte la ideea independenței intelectualului în raport cu puterea politică, cu tot ce implică această distanțare. Este bine de observat, în acest context, că un anumit grad de putere politică, în cadrul mecanismelor statului democratic, îl dețin și partidele sau formațiunile aflate în opoziție. Chiar dacă nu se află propriu-zis la guvernare, acestea sunt investite cu numeroase prerogative și pârghii de acțiune, deținute, desigur, de membrii lor desemnați.

Sorescu, Petre Sălcudeanu, Grigore Zanc și alții au militat, mai mult sau mai puțin apăsător, public sau mai ferit de ochii lumii, de partea Partidului Social-Democrat, ca să ofere doar câteva dintre numele mai cu notorietate, unele atașate unor înalte demnități în statul român de după 1989. În fapt, și în Capitală, și în teritoriu, au fost destui dintre condeieri asimilați pe diverse trepte în arena politică. Profesia de scriitor se bucura de prestigiu imens, o reminiscență a timpurilor din comunism, astfel încât omul de afaceri și jurnalistul Ion Rațiu, depunându-și candidatura pentru Președinția României în 1990 a ales să se prezinte drept „scriitor”³.

În tot acest tablou, care ar putea constitui, firește, o ofertantă temă de cercetare de sociologie politică, dar și de istorie literară (nu a literaturii), Eugen Simion s-a detașat, față de alți a-politici ai timpului, printr-o neangajare *sui-generis*, a cărei discreție nu a fost de natură să o lase mult timp necunoscută. Cu aceeași discreție, dar... la vedere, puterea politică i-a susținut persoana și inițiativele (și nu au fost puține; e aproape imposibil de numit un constructor cultural de o talie mai redutabilă în ultimele trei decenii și jumătate în România). Criticul, omul de cultură, profesorul, academicianul s-a ferit să critice Puterea, așa cum foarte agresiv au făcut-o alții (revine cercetării pe care am enunțat-o mai sus să clarifice motivele). Puterea, la rândul ei, a arătat că o astfel de atitudine merită respectată. La drept vorbind, într-o societate normală, o atitudine previzibilă. Nemaipunând la socoteală că inițiativele sale vizau interesul general, în fundal, însă, persoana proprie instalându-se în diferite poziții ce i-au conferit și anumite privilegii, cu, *nota bene*, înlesniri și posibilități de acțiune pentru instituțiile pe care le-a condus, ca și pentru alții, comilitoni de cursă lungă sau de ocazie și mai cu seamă discipoli. Dincolo de egotismul și, poate, egoismul care i-au fost atribuite, cu mai multă sau mai puțină îndreptățire, ar fi de văzut și generozitatea cu care a lucrat pentru cultura română sau cu care i-a gratulat pe unii și pe alții dintre colaboratorii și apropiații în care a crezut (uneori nu chiar pe drept cuvânt, dar în asemenea poziții înalte, care implică putere, acțiune, strategii pe termen lung, ca și tactici rapide, e greu să se facă întotdeauna o selecție riguroasă, a lucra cu ce ți se oferă fiind cel mai adesea norma, iar nu excepția).

În fapt, iar acum i se poate urmări cu limpezime cariera (o carieră desfășurată pe vectori multipli, cu solicitări mari, în pofida căroră a scris și a publicat enorm, și nu cărți de conjunctură), Eugen Simion cel neangajat a avut o ascensiune pentru care l-au invidiat angajați și neangajați politic (poate nu e de prisos să menționez aici că despre unii dintre cei care profesau idei liberale în paginile gazetelor se bănuia sau se știa că, în realitate – sau, să zicem, în intimitate – simpatizează cu viziunile

³ Cărțile sale, apărute în limba engleză în Occident și traduse în franceză sau spaniolă, *Policy for the West* (1957), *Contemporary Romania. Her Place in World Affairs* (1975), *Moscow Challenges the World* (1986), îl atestă, desigur, ca *writer*, numai că în sensul în care folosim noi termenii este vorba de autor (*author*) și nu de scriitor de beletristică. Întrucât aceste cărți nu erau cunoscute în țară la ora respectivă (într-o perioadă când se citea cu mult mai mult decât astăzi, iar cărțile scriitorilor români contemporani erau larg vehiculate și discutate), prezentarea ca scriitor a fost primită cu neîncredere.

și orientările de stânga). Cum invidia e mereu gata de atac, a devenit ținta acuzelor de colaboraționism, atât pentru ceea ce fusese defunctul comunism, cât și pentru actualitatea anilor '90 (colaboraționist al unei puteri alese legal, democratic!). Nu a fost cruțat deloc, aducându-i-se fel de fel de învinuiri, mai voalat sau cu brutală directețe, fie legate de trecutul în care acuzatorii nu străluciseră prin nimic, nici măcar printr-o disidență de cafeenea sau cel puțin exprimată față de intimi, fie legate de faptul că s-ar fi „dat cu Puterea” postrevoluționară. Se întâmpla ca și când respectivii ar fi dovedit o atitudine răsunător contestatoare față de regimul de dinainte de 1990, perspectivă din care se considerau îndreptățiți în a-și aroga un fel de rol de justițieri. Este dincolo de îndoială că simpatiile lui mergeau către social-democrație (cu titlu personal, când l-am cunoscut ceva mai bine, prin anii 2000, mi s-a părut, păstrând proporțiile, un reprezentant al unei *gauche-caviar* românești în formare), originea țărănească jucând probabil un rol în a ține partea celor mulți, cum se zice, dar cel care scrie aceste rânduri nu a înregistrat stridențele ce-i caracterizau pe unii dintre oamenii de cultură intrați în circuit (în sensul roman, de arenă) politic.

Nevoit să se apere de valul de acuze, criticul nu găsește, pe lângă răspunsurile punctuale pe care le dă în presa culturală, altă cale mai bună de a-și justifica opiniile și atitudinile decât aceea de a recurge la modele. Iar modelul său declarat era Lovinescu, despre care scrisese o carte de tinerețe, *E. Lovinescu, scepticul mântuit*. Eugen Simion nu este omul care, palmuit, să întindă și celălalt obraz, dimpotrivă, ripostează. Și contra lui Gheorghe Grigurcu, și a lui Gabriel Dimisianu, și a lui Alex Ștefănescu ori a altora, dar și combătând, neprovocat personal, dar simțind că trebuie apărat criteriul estetic în fața ofensivei oarbe a așa-zisei evaluări morale, ideile false promovate de H.-R. Patapievici, Lucian Boia ori chiar Monica Lovinescu, a cărei „est-etică”, formulă strict jurnalistică, a făcut ravagii incalculabile în dezbateră critică românească de după 1990. Însă o face nu cu aroganța inflexibilă a unui Maiorescu, ci în felul său, cu măsură, potolit, cumva sfătos, conștient parcă de faptul că e posibil ca posteritatea să rețină măcar ceva din aceste luări de poziție ale sale, din miezul lor moral, intelectual și, nu în cele din urmă, estetic. Cu alte cuvinte, se comportă ca un înțelept ajuns la o vârstă și la o experiență de viață și de reflecție asupra acesteia, asupra cărților, asupra rolului artei, al literaturii care îi îngăduie să ofere sfaturi pentru prezent, dar și pentru mai târziu.

Din toate aceste confruntări a rezultat o carte consistentă, peste 550 de pagini în format 16x24, *E. Lovinescu și posteritatea lui critică* (2017). Prelungire a volumului tocmai enunțat, din 1971, *E. Lovinescu. Scepticul mântuit*, cum dezvăluie într-un *Argument al autorului* plasat la final, lucrarea aceasta mizează nu doar pe reevaluarea criticii lovinesciene în mediul literar și intelectual contemporan, ca și în perioada de după 1945, ci și pe o plasare a propriei gândiri critice sub semnul modelului la care se opriese încă din anii studenției. Așa cum și Lovinescu a fost contestat, denigrat într-o perioadă, într-o configurație politică anume, urmând să iasă biruitor după ani, când s-au limpezit apele și s-au cernut valorile, așa s-a văzut și Eugen Simion blamat

și contrazis în conduita sa critică și în ideile pe care le-a profesat. De aceea, partea a doua a acestei cărți care trebuie citită poate nu atât pentru concretul ei – relevant, categoric, și el –, cât pentru portanța ideilor, este dedicată demontării pozițiilor detractorilor săi, ca și argumentării unei opțiuni care într-o lume ce se mișcă în câmpul normalității ar trebui să fie de la sine înțeleasă: autonomia esteticului.

„Întrucât, vechi și [...] incoruptibil lovinescian, am intrat în această dispută fără noimă, după, mine, și am rămas și azi un fel de punct de reper (evident negativ), voi încerca să aduc în cele ce urmează” – spune undeva, în partea de început a capitolului „Momentul 1990. Politică și literatură. Suspendarea autonomiei esteticului” – „unele lămuriri. Fără a avea sentimentul, mărturisesc, că îmi voi putea convinge adversarii care și-au făcut un nume în presă și, uneori, o carieră notabilă, acuzând, vituperând, incriminând «apolitismul» meu și al altor scriitori (Sorescu, Fănuș Neagu, Buzura, Valeriu Cristea etc.), bănuți de mari culpe morale”⁴.

Asemănările între perioada anilor '90 și cea de la sfârșitul anilor '30, confirmate și de ideile dintr-un articol al lui Lovinescu din 1937, i se par mai presus de îndoială, motiv pentru care îl citează chiar pe autorul *Istoriei civilizației române moderne*: „Niciodată – scrie Lovinescu – literatura română n-a trăit o epocă mai tragică de confuziune națională, la care s-a adăugat și elementul pasional al unui misticism intransigent, ce vrea să se afirme creator prin negație, prin fanatism, prin ură și prigoană. Tot ceea ce vedem de un an încheiat, prin urmărirea celor mai mari scriitori ai țării ca pornografi și defăimători, prin deschideri de acțiuni judiciare și arestări preventive, prin eliminarea din cadrele Universității a unui tânăr de mare valoare, exponent cultural al întregii sale generații – este expresia dureroasă a acestei stări de spirit ce zguduie existența noastră culturală. Faptul de a vedea întreaga critică tânără pe linia trasă de Maiorescu ca demarcație între diferitele domenii ale activității omenești, constituie, desigur, o bucurie pentru noi, cei de la locul de veghe – dar niciodată prezența bătrânului între noi nu ne-ar fi fost mai binefăcătoare ca azi, pentru a ne ajuta cu marea autoritate a vârstei lui, cu prestigiul unei strălucite situații intelectuale și sociale, în care nimeni dintre noi nu-l egalează”⁵.

Evident pentru cine i-a citit cu atenție scrierile și nu influențat de pre-judecățile unor universitari directori de opinie, figura lui Maiorescu era idealizată de Lovinescu. Afirmatia despre linia trasă ca demarcație între diferitele domenii ale activității omenești e forțat atribuită mentorului „Junimii” (și dacă ar fi singura!...), după cum încrederea în strălucita situație intelectuală și socială a celui al cărui prim hagiograf a fost, probabil că nu ar fi rezistat în fața desfășurărilor maligne din acel final de deceniu patru în istoria societății românești și europene. Dar nu este scopul acestui demers acela de a demonstra în ce măsură hagiograful Lovinescu contribuie la

⁴ Eugen Simion, *Posteritatea critică a lui E. Lovinescu*, Editura Tracus Arte, București, 2017, pp. 250-251.

⁵ E. Lovinescu, *T. Maiorescu*, în „Dimineața”, nr. 10 953, 20 iunie 1937, *apud* Eugen Simion, *op. cit.*, p. 41.

falsificarea imaginii maioresciene, la acreditarea unui alt Maiorescu decât cel care se degajă din propriile scrieri și din mărturiile contemporanilor.

De aici, din această situație sub semnul lui Lovinescu, se naște, cum spuneam, această carte polemică, marcată de calm și adesea de decepție, dar fermă în aserțiuni. Până la urmă, *Posteritatea critică a lui E. Lovinescu* oferă mai mult decât promite din titlu – urmărirea avaturilor lovinescianismului (presupunând că există un lovinescianism) atât în timpul vieții criticului, cât și după dispariția acestuia, modalitățile de receptare, de interpretare a operei, uneori deturnând și manipulând sensurile acesteia.

Este pusă în pagină o largă dezbateră a interferențelor manifestate în cultura noastră dintre estetismul lovinescian (nu maiorescian, cum s-ar crede, idee care ne determină încă o dată să considerăm că estetismul lui Maiorescu este mai mult o creație a lui Lovinescu?!) și felurile orientări din critică și publicistică, remarcabile pentru că se abat de la adevărul textelor lovinesciene și de la bunul simț, atât în sens comun, cât și în sens filosofic. Dacă în istoria de după 1965 a criticii noastre, a literaturii române în general câștigase ideea potrivit căreia esteticul trebuie despărțit de politic, polemistiții anilor post-revoluționari nu mai făceau distincție între artă și ideologie. Cum, de altfel, cu mize puțin schimbate, se manifestă și astăzi un curent în critica și în interpretarea literaturii la noi, ca și prin alte părți, pretinzându-se romanului, poeziei etc. să servească unor cauze, iar nu pur și simplu să reflecte tendințele artistice, impulsurile profunde ale ființei umane, dincolo de orice angajare politică sau, să zicem, civică.

În aria acestor dileme care frământau – cam fără sens, științific vorbind, nu și politic – o parte din lumea noastră literară care confunda, la vremea respectivă, literatura cu viața literară (unii persistând și azi în confuzie), Eugen Simion pledează neistovit pentru judecata estetică, pentru autonomia artei, pentru a nu confunda, în analize și interpretări, omul cu opera.

Prin aceasta el nu face decât să îndemne la obiectivitate, ceea ce e un act ce poate să contrarieze, întrucât critica impresionistă încercase atâtea vreme, la noi, mai ales prin pana din ce în ce mai autoritară a lui Nicolae Manolescu, să se debaraseze de obiectivitate. Paradoxal, însă, Eugen Simion – critic impresionist fiind⁶ – recurge la

⁶ Chiar dacă în ultima perioadă a creației sale s-a apropiat de tematism (v. *Ficțiunea jurnalului intim*, vol. I-III, Editura Iri & Univers Enciclopedic, București, 2001, unde, în ciuda titlului care ar putea trimite la teorie, abordarea și stilul țin mai curând de tematism, dar și *Recurs la natură. Natura ca obiect estetic. Cultura privirii. Studiu de geocritică literară*, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2022) sau de arcele teoriei (*Genurile biograficului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002; ed. a II-a, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2008, ediția a III-a, Editura Tracus Arte, București, 2018), Eugen Simion rămâne un critic fundamental impresionist. O demonstrează și textul unei însemnări publicate în *Moartea lui Mercuțio*, „Notații mărunte despre critica literară”, în urma participării la un simpozion dedicat criticii literare și relațiilor ei cu alte domenii ale spiritului. Admite, aici, cu perfectă deschidere, că un critic are nevoie de celelalte științe („Critica este [...] o formă de creație care încheie alianțe cu alte discipline și profită, de multe

un elogiu al impresionismului pentru a pleda pentru opusul acestuia, critica obiectivă. Procedând astfel, se poate observa că el susține nu un impresionism al capriciului, al momentului specific al lecturii, ci unul impregnat de idei asigurând obiectivitatea judecății, dincolo de evenimentele, fericite ori chiar recunoscute îndeobște ca traumatizante, ce traversează viața personală a criticului. Caută, cu alte cuvinte, acea linie a „impersonalității” de care făcea atâta caz T. Maiorescu.

Iată cum îl invocă din nou pe cel care ar putea fi numit maestrul său, rezumând ideile acestuia din articolul *Impresionismul în critică*, publicat în 1909, în volumul întâi din *Critice*: „Dar ce reprezintă, după Lovinescu, impresionismul? Dincolo de înțelegerea idealistă a artei ca armonie de elemente inefabile și a criticii ca o operație incertă de a intui nota indicibilă muzicală a operei – impresionismul echivalează cu o desfacere de rigorile dogmatismului cu un mod mai decisiv de a ajunge la sufletul creației și, prin el, la personalitatea scriitorului. Menirea criticii, descifrând sufletul prin de taine și umbre al artistului, e de a-i da înfățișarea grafică a ființei morale, de a desprinde din operă calitatea dominantă, determinantul. Pentru aceasta se cere autoritate morală, judecată rece”⁷.

Să-ți afirmi așa, în asemenea termeni, lovinescianismul sau altă doctrină înseamnă să îți asumi numai ce este sau crezi că este pozitiv ori tot ce reprezintă acea doctrină, adică și părțile care nu stau în picioare?! Pentru că, analizată în amănunțime – iar referirile lui Eugen Simion o denotă foarte bine – opera lovinesciană conține destule alegeri și momente contradictorii sau insuficient susținute din punctul de vedere al teoriei. Dar, ca și în cazul relației Maiorescu–Lovinescu, lucrurile funcționează la fel și în relația Lovinescu–Eugen Simion. Nu o să adâncim aceste primejdioase – din punctul de vedere al metodei – legături ne interesează în demersul de față.

Revenind asupra rândurilor de mai înainte, cred că nu se poate trece cu vederea referirea la dimensiunea morală a artistului și, prin reflex, a aceleia a interpretului, a criticului, ca și a lectorului obișnuit. Am arătat în altă parte, comentând unul dintre punctele nodale ale polemicii Gherea–Maiorescu – punct pe care amândoi l-au înțeles bine, fără a putea, în condițiile discursului critic al vremii, să exprime problema suficient de mulțumitor –, cum intervine moralitatea în operă și în receptarea ei. Este vorba de faptul capital că în orice demers artistic este implicată, într-un fel sau altul,

ori, de metodele și descoperirile științelor exacte.” – Eugen Simion, *Moartea lui Mercuțio*, cu un *Cuvânt înainte al autorului*, Editura Nemira, București, 1993, p. 21; în ediția a II-a, Fundația „Scrisul Românesc”, Craiova, 2002, la p. 22), dar rămâne la ideea unicității, a inefabilului operei, el însuși nefiind vreodată un adept efectiv al operării cu teoriile psihologice, psihanalitice, sociologice, cu idei din fizică, istorie, economie sau matematică decât în cadrul unei culturi generale acoperind destul de relativ, mai curând superficial, aceste domenii. Aceste idei și încă altele – spre meritul său, cât se poate de interesante și de instructive –, sunt profesate într-un text scris în 1985, text care merită parcurs integral și meditat asupra lui, cu un pic de atenție și la sofisme la care criticul recurge din dorința de a se apăra de o prezumtivă reconfigurare a propriei formații intelectuale.

⁷ Eugen Simion, *op. cit.*, pp. 174-175.

o dimensiune morală. Artistul nu trebuie să facă un caz din chestiunea morală câtă vreme sursa lui de inspirație, obiectul atenției lui este omul, care nu poate fi înțeles în afara moralei.⁸ Mai adaug, în spiritul lui J. Hillis Miller, care a discutat chestiunea într-o carte, că funcționează, ca instanță implicită, o etică a lecturii în sensul că avem permanent de-a face, pe parcursul lecturii, cu manifestarea unui moment etic, ca să discut cu o formulă din fizica particulelor propria formulare a autorului.⁹

Iată că, fără vrere, extremele ajung să se atingă prin pledoaria lui Eugen Simion, întrucât obiectivitatea nu e altceva decât țelul criticii științifice, de la Taine și, la noi, de la Gherea încoace.

El însuși se străduia către idealul obiectivității (nu-i reușea întotdeauna, dar aceasta este, din nou, altă temă). „Vreau să fiu un om drept și senin – spune în debutul eseurilor, însemnărilor crochiurilor (mai toate dense și provocatoare, legate, în adâncime, de moralismul francez al secolului al XVIII-lea, sănătos, inteligent și elegant și, mi-aș îngădui să spun, mereu actual) din *Moartea lui Mercuțio* – , mă străduiesc să-mi țin firea și, când citesc o carte, uit autorul care nu-i deloc un înger în viața de toate zilele. Detașarea mea, în măsura în care există cu adevărat, este o cucerire a spiritului meu. Cel mai greu pentru un critic român este să-și ascundă dezamăgirile”¹⁰. Antidotul acestei dezamăgiri îi apare ca fiind recursul la estetic: „Superioritatea criticului stă în resemnarea în fața evidenței estetice a operei. Descurajările trec, opera rămâne. Nu avem încotro, trebuie s-o primim ca pe o sărbătoare a spiritului... Și ca o răscumpărare și o justificare a noastră, a tuturor, critici și poeți...”¹¹.

Pentru a-și afirma, ceva mai departe, crezul, cu fermitatea care îi era proprie, deși învelită în mantaua politeții conciliante uneori sau a condescendenței rezervate: „Autorul acestei cărți nu acceptă această amnezie culpabilă [este vorba de obrăznicia suspect de agresivă a detractorilor, a unor inși disciplinați în fostul regim, acum transformați în judecători fără prihană; n.m., R.V.], cum nu acceptă agresivitatea sălbatică împotriva marilor valori ale literaturii române (de la Arghezi la Preda și Nichita Stănescu). Cu mijloacele lui intelectuale și morale încearcă să nu se lase intimidat de noii procurori ai literelor române care preiau, cu alt limbaj, vechile mentalități maniheiste ale proletcultului. Paginile care urmează constituie o dovadă că azi, ca și ieri, criticul nu poate rămâne impasibil când valorile spirituale sunt insultate de acești fanatici corupți... Recomandând toleranța intelectuală, el nu este atât de tolerant încât să accepte, când este vorba de valorile culturii naționale, oarba

⁸ Radu Voinescu, *Gherismul (II)*, în „Hyperion”, Anul 39, Numărul 7-8-9/2021 (327-328-329).

⁹ A se vedea J. Hillis Miller, *Etica lecturii*, Traducere din limba engleză de Ioana și Dinu Luca, Editura ART, București, 2007. Lui Hillis Miller i se pare stranie această grilă etică, dar, cum am specificat mai devreme, ea este perfect explicabilă.

¹⁰ Eugen Simion, *Moartea lui Mercuțio*, ed. cit., p. 7.

¹¹ *Ibidem*.

intoleranță...”¹², scrie mai departe în această scurtă introducere, unde confesivitatea blândă se însoțește cu o inflexibilitate fermă în privința valorilor în care crede.

În fine, ceea ce am urmărit să arăt este că, pentru Eugen Simion, răspunsul cel mai bun la dilema morală îl constituie recursul la obiectivitate (pe care o vedea în felul său, corect, de altfel) și la datele științei. Aș adăuga faptul, ce se degajă din întreaga practică a criticii, din atitudinea sa față de literatură, că atunci când știința (științele, mai curând, cum am încercat să demonstrez în *Libertatea criticii*) nu e așa de bine stăpânită, ajunge dacă intervine măcar bunul simț.

BIBLIOGRAFIE:

- Hillis Miller, J., *Etica lecturii*, Traducere din limba engleză de Ioana și Dinu Luca, Editura ART, București, 2007
Simion, Eugen, *Posteritatea critică a lui E. Lovinescu*, Editura Tracus Arte, București, 2017
Simion, Eugen, *Moartea lui Mercurio*, cu un *Cuvânt înainte al autorului*, Editura Nemira, București, 1993
Voinescu, Radu, *Gherismul (II)*, în „Hyperion”, Anul 39, Numărul 7-8-9/2021 (327-328-329)

EUGEN SIMION AND THE MORAL DILEMMAS OF POST-DECEMBER CRITICISM

Abstract: The first two decades that followed the overthrow of the political regime in December 1989 and the transition to the mentality and rules of a new society, a new mode of production were marked, in the area of literary criticism and cultural journalism from us, by a spectacular, dramatic change in the paradigm of interpretations. Aesthetic criteria were replaced by principles of revision, of false or real collaborationism, of the artificial concept of „est-ethics”, of political and ideological orientations, of the authors and not of the work. In this context, Eugen Simion remained consistent with his engagements on the side of aesthetics. What should have been a scientific matter has become, subsequently, a moral one. And the moral for which he campaigned in articles, in his works published during this period was that of objectivity. Without being apolitical, as he has been accused of, the critic has chosen objectivity as the only valid criterion, because, in essence, it meets the aesthetic. Today, more and more it turns out that justice was on his side, as well as other critics who supported, less declaratively, but applying it in their analyses, this principle.

Keywords: *apoliticism, east-ethics, critical impressionism, lovinescianism, objectivity, literary revisions.*

¹² *Ibidem*, p. 8.